

Vero-osasto/tulliyksikkö
Erityisasiantuntija Jaana Vehmaskoski

17.1.2019

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 259/2018 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ TULLISSA SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Esityksen tausta ja tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki henkilötietojen käsittelystä Tullissa (jäljempänä *Tullin henkilötietolaki*). Samalla voimassa oleva samanniminen laki (639/2015) kumottaisiin. Lisäksi hallituksen esitys sisältää ehdotukset 9 muun lain muuttamiseksi. Näihin lakeihin ehdotetaan pääosin lakiviittauksia koskevia teknisiä muutoksia.

Tullin henkilötietolain uudistamisen tavoitteena on, että Tullin henkilötietolaki täyttäisi EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimukset, ottaen huomioon rikostorjunnan, tulli- ja verovalvonnan tarpeet sekä perus- ja ihmisoikeuksien suojaa koskevat vaatimukset.

Eduskunta on vuonna 2013 edellyttänyt, että poliisin henkilötietolain uudistamisen yhteydessä tulee tarkistaa Tullin henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset. Poliisin ja Rajavartiolaitoksen esitykset uusiksi henkilötietolaeiksi on annettu eduskunnalle lähes samanaikaisesti tämän esityksen kanssa. Valtiovarainministeriö ja Tulli ovat osallistuneet sisäministeriön asettamaan työryhmään, jossa valmisteltiin poliisin uutta henkilötietolakia. Tämän lisäksi sisäministeriön kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä esitysten valmisteluvaiheessa.

Tullin henkilötietolakia uudistettaisiin vastaavalla tavalla poliisin ja Rajavartiolaitoksen henkilötietolakiehdotusten kanssa. Tullin rikostorjuntatoiminta edellyttää yhdenmukaisia säännöksiä muiden rikostorjuntaa suorittavien viranomaisten kanssa. Tätä edellyttää myös PTR-viranomaisten tiivis yhteistyö.

Esityksen suhde tietosuojan yleislainsäädäntöön

Tullin henkilötietolaki täydentäisi Euroopan unionin yleistä tietosuojasetusta (EU) 2016/679 sekä 1.1.2019 voimaan tullutta tietosuojalakia

(1050/2018) ja lakia henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018, *rikosasioiden tietosuojalaki*). Tietosuoja-asetus, tietosuojalaki ja rikosasioiden tietosuojalaki sisältävät yksityiskohtaiset säännökset muun muassa henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista, rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksista, tietoturvallisuudesta ja henkilötietojen käsittelyn valvonnasta sekä lainvastaisen henkilötietojen käsittelyn seuraamuksista.

Henkilötietojen käsittely Tullin lakisääteisissä tehtävissä jakautuu osittain tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain soveltamisalaan sekä osittain tietosuojadirektiivin (EU) 2016/680 ja sen täytäntöönpanevan rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan.

Tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki

Tietosuoja-asetusta ja sitä täydentävää tietosuojalakia sovelletaan Tullissa esimerkiksi tulli- ja verovalvontaan, muihin Tullille säädettyihin valvontatehtäviin ja rajavalvontatehtäviin liittyvään henkilötietojen käsittelyyn.

Tulli käsittelee henkilötietoja näissä tehtävissä lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 kohta mahdollistaa yksityiskohtaisempien säännösten antamisen asetuksen säännösten mukauttamiseksi silloin, kun henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi (6 artiklan 1 kohdan c alakohta) tai yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan e alakohta).

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohta edellyttää, että henkilötietojen käsittelyn perustasta säädetään näissä tilanteissa unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Tällainen lainsäädäntö voi sisältää säännöksiä muun muassa käsiteltävien tietojen tyypistä, rekisteröidyistä, tahoista joille ja tarkoituksista joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa, käyttötarkoitussidonnaisuudesta, säilytysajoista sekä käsittelytoimista ja -menettelyistä. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan nojalla voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelystä.

Tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain soveltamisalaan kuuluisivat 1. lakiehdotuksen 10 ja 11 §:ssä ja osittain 12 ja 13 §:ssä säädetty käsittelytarkoitukset.

Tietosuojadirektiivi ja rikosasioiden tietosuojalaki

Tietosuojadirektiivin soveltamisalaan Tullissa kuuluvat rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Tietosuojadirektiivin 8 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säännellään direktiivin soveltamisalaan kuuluvaa henkilötietojen käsittelyä, on täsmennettävä ainakin käsittelyn tavoitteet, käsiteltävät henkilötiedot ja käsittelyn tarkoitukset.

Tietosuojadirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön rikosasioiden tietosuojalailla. Lakia on tarkoitus täydentää eri hallinnonalojen erityislainsäädännöllä, jossa tarvittavilta osin säädettäisiin tarkemmin esimerkiksi rekisteröitävistä henkilötiedoista, niiden käyttötarkoituksista, henkilötietojen luovuttamisesta ja tietojen säilytysajoista (HE 31/2018 vp). Tullin henkilötietolaki olisi yksi rikosasioiden tietosuojalakia täydentävä erityislaki. Tietosuojadirektiivin soveltamisalaan kuuluisivat lakiehdotuksen 5, 7 ja 9 §:ssä sekä osittain 12 ja 13 §:ssä säädetty käsittelytarkoitukset.

Tullin henkilötietolain keskeinen sisältö

Käsittelytarkoituksiin ja tietoluokkiin perustuva sääntely

Lain rakenne ja sisältö ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan. Nykyinen tietojärjestelmiä ja muita Tullin henkilörekistereitä koskeva sääntely korvattaisiin säännöksillä henkilötietojen käsittelytarkoituksista ja käsiteltävien henkilötietojen sisällöstä. Käsittelytarkoitukset kytkettäisiin Tullin lakisääteisiin tehtäviin.

Tässä lakiesityksessä ei ehdoteta säädettäväksi toimivaltuuksista. Tullin tehtävistä ja toimivallasta säädetään tullilaissa (304/2016), Tullin hallinnosta annetussa laissa (960/2012) ja rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa (623/2015). Lisäksi Tullin valvontatehtävistä säädetään useassa erityislaissa. Laissa parannettaisiin Tullin mahdollisuuksia käyttää olemassa olevilla toimivaltuuksilla saatuja tietoja Tullin valvontatehtävien suorittamiseksi ja tutkittavien rikosten ennalta ehkäisemiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Tullin henkilötietolain soveltamisalaan kuuluvia henkilötietojen käsittelytarkoituksia olisivat:

- 1) tullirikosten selvittäminen (5 ja 6 §),
- 3) tullirikosten ennalta estäminen ja paljastaminen (7 ja 8 §),
- 4) tietolähdetiedot (9 §),
- 5) tulli- ja verovalvonta (10 §),
- 6) Tullin muut lakisääteiset tehtävät (11 §) sekä
- 7) tekninen valvonta (12 §).

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset eivät olennaisesti muuttuisi voimassa olevaan lakiin verrattuna.

Laissa säädettäisiin myös henkilöryhmistä, joiden tietoja Tulli saisi käsitellä eri käsittelytarkoituksissa, sekä käsiteltävien henkilötietojen sisällöstä. Voimassa olevasta laista poiketen eri tarkoituksiin käsiteltävistä henkilön perustiedoista ehdotetaan säädettäväksi yhdessä pykälässä (4 §). Perustietojen luettelo olisi muotoiltu voimassa olevaa lakia vastaavasti tyhjentyväksi luetteloksi.

Muiden henkilötietojen osalta esitetään luopumista yksityiskohtaisista tietosisältöluetteloista. Käsiteltävästä tietosisällöstä säädettäisiin edelleen tyhjen-

tävästi, mutta nykyistä joustavammin. Laissa ei siten enää säädettäisi siitä, mitä yksittäisiä henkilötietoja kuhunkin henkilörekisteriin saa tallettaa, vaan tietoluokista, joihin kuuluvia henkilötietoja Tulli saisi käsitellä tehtäviensä suorittamiseksi. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelylle asetettaisiin yleisen tietosuojalainsäädännön vaatimusten mukaisesti tiukemmat edellytykset.

Tietojen merkityksellisuuden arviointi

Käsittelytarkoituksiin perustuvat säännökset koskisivat Tullin tehtävien suorittamiseksi tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä myös ennen tietojen pidempiaikaista tallettamista Tullin tietojärjestelmiin. Tämä tietojen esikäsittelyvaihe huomioitaisiin tietojen merkityksellisuuden arviointia koskevilla säännöksillä (5 §:n 3 momentti ja 7 §:n 6 momentti). Säännösten tavoitteena on selvittää nykytilaa niiden tilanteiden osalta, joissa Tullin on käsiteltävä henkilötietoja automaattisen tietojenkäsittelyn avulla niiden sisällön ja merkityksellisuuden arvioimiseksi.

Voimassa oleva Tullin henkilötietolaki ei sisällä tätä henkilötietojen käsittelyn vaihetta koskevia säännöksiä, jolloin esimerkiksi henkilötietojen enimmäissäilytysaika jää rekisterinpitäjän tapauskohtaisesti arvioitavaksi. Merkityksellisuuden arviointia koskeva säännös toisi henkilötietojen tarpeellisuuden arvioinnin osaksi Tullin henkilötietolain soveltamisalaa. Samalla arvioitaville henkilötiedoille ehdotetaan säädettäväksi yhdenmukainen kuuden kuukauden enimmäissäilytysaika.

Merkityksellisuuden arviointia koskevat säännökset eivät antaisi Tullille toimivaltaa henkilötietojen hankkimiseen. Tiedonhankintaan liittyvistä toimivaltuuksista säädetään samoissa säädöksissä kuin Tullin muista toimivaltuuksista.

Henkilötietojen käsittely rikosten ennalta estämiseksi ja paljastamiseksi

Voimassa olevan lain mukainen tiedustelurekisteri ehdotetaan korvattavaksi säännöksillä henkilötietojen käsittelystä rikosten ennalta estämiseksi ja paljastamiseksi (7 ja 8 §). Tiedustelurekisteriä koskeva säännös ei nyky muodossaan palvele kokonaisvaltaisesti Tullin ennalta estävää toimintaa, ennakoointia ja systemaattisesti kerätyn ja käsitellyn tiedon hyödyntämistä. Rikosten ennalta estämiseksi ja paljastamiseksi voitaisiin käsitellä myös voimassa olevan lain 7 §:ssä tarkoitetuissa tilapäisissä rikosanalyysirekistereissä käsiteltäviä henkilötietoja. Henkilötietojen käsittelyn ohjaus ja valvonta sekä tietojen suojaaminen helpottuvat, kun kaikkia rikosten ennalta estämiseksi ja paljastamiseksi käsiteltäviä henkilötietoja käsitellään yhtenäisten valtakunnallisten prosessien mukaisesti.

Säännöksiin ehdotetaan alempaa käsittelykynnystä siltä osin kuin on kyse varsinaisesti rikolliseen toimintaan liittyvistä henkilöistä. Säännöksillä mahdollistettaisiin eri tavoin rikolliseen toimintaan kytkeytyvien henkilöiden tietojen käsittely esimerkiksi näiden välisten yhteyksien selvittämiseksi. Rekisterinpitäjän olisi kuitenkin erotettava rikosasioiden tietosuojalain vaatimusten mu-

kaisesti tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan selvästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat käsiteltävän asian kannalta eri asemassa olevia rekisteröityjä.

Tullin on tietyissä tilanteissa välttämätöntä käsitellä myös muiden kuin rikostiedustelun ensisijaisten kohdehenkilöiden tietoja. Näiden henkilöiden tietojen käsittelylle asetettaisiin korkeampi kynnys. Rikoksen uhrien, asianomistajina esiintyvien henkilöiden, ilmoittajien ja todistajien tietojen käsittely voisi olla välttämätöntä esimerkiksi silloin, kun pyritään estämään ennalta jo tapahtuneen rikoksen todistajaan tai asianomistajaan kohdistuva uusi rikos.

Ehdotetun sääntelyn muotoilu vastaisi poliisin henkilötietolakiin ehdotettavaa sääntelyä, ja siinä on kiinnitetty huomiota hallintovaliokunnan poliisin epäiltyjen tietojärjestelmää koskeviin huomautuksiin (HaVL 40/2014 vp ja HaVM 16/2014 vp). Tavoitteena on yhdenmukaistaa henkilötietojen käsittelyä rikosten ennalta estämiseksi ja paljastamiseksi.

Myös havaintotietoja koskeva sääntely siirrettäisiin rikosten ennalta estämistä ja paljastamista koskevien säännösten yhteyteen (7 §:n 5 momentti). Havaintotietojen osalta sääntelyyn ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia.

Tietojen käsittely tulli- ja verovalvonnassa

Lakiesityksen 10 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi henkilötietojen käsittelystä Tullin tehtäviin kuuluvassa tulli- ja verovalvonnassa. Pykälä vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevan Tullin henkilötietolain 5 §:n säännöksiä tulli- ja verovalvonnan tietojärjestelmästä ja poikkeaisi nykyisestä sääntelystä johtuen tämän lakiehdotuksen käyttötarkoituksidonnaisesta sääntelytavasta.

Käsiteltävät tulli- ja verovalvonnan henkilötiedot kuuluvat tietosuojasetuksen soveltamisalalle. Kyseisten tietojen käsittely täyttäisi tietosuojasetuksen 6 artiklan 2 kohdan edellytykset, joiden mukaan kansallinen täydentävä lainsäädäntö on tarpeellista esimerkiksi silloin, kun henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen tai silloin, kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Lisäksi perustuslakivaliokunnan kannan mukaan (PeVL 14/2018 vp) yksityiskohtaisempi sääntely on perusteltua erityisesti tämän tyyppisten henkilötietojen käsittelyssä, josta aiheutuu korkeampi riski luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille sekä lisäksi koska kyseessä saattaa olla myös arkaluonteisia henkilötietoja.

Teknisessä valvonnassa saatujen henkilötietojen käsittely

Lakiesitys sisältää poliisin henkilötietolaista poiketen ehdotuksen erilliseksi säännökseksi teknisessä valvonnassa saatujen henkilötietojen käsittelystä. Ehdotetussa 12 §:ssä säädettäisiin Tullin oikeudesta käsitellä 4 §:ssä tarkoitettuja teknisessä valvonnassa saatuja henkilötietoja, myös biometrisia tietoja, tullilainsäädännön ja muun Tullin valvontatoimivaltaan kuuluvan lainsäädännön

noudattamisen valvomiseksi sekä henkilön tunnistamiseksi tullilain 28 §:n mukaisesti.

Tullilain 28 §:n mukaan teknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa ajoneuvoihin, ajoneuvon kuljettajiin, esineisiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista. Pykälän mukaan Tullilla on oikeus suorittaa teknistä valvontaa tullilainsäädännön ja muun lainsäädännön, jonka noudattamisen valvominen kuuluu Tullin toimivaltaan, noudattamisen valvomiseksi Suomen valtakunnan rajanylityspaikoilla sekä matkustajatermiinaaleissa, tavaraliikenteelle tarkoitetuilla satama-alueilla, tavaraliikenteelle tarkoitetuissa varastoissa ja muissa vastaavissa paikoissa ja tiloissa, joita Tulli saa valvoa, siitä ennalta ilmoitettuaan.

Edellä mainituilta osin pykälän tarkoittama henkilötietojen käsittely kuuluu tietosuoja-asetuksen soveltamisalalle. Lisäksi henkilötietoja olisi oikeus käsitellä myös automaattisessa kasvojen tunnistuksessa rikosten ennalta estämiseen, selvittämiseen, paljastamiseen tai syyteharkintaan saattamiseen liittyvään toimenpiteeseen taikka pakkokeinon käyttöön. Siltä osin, kun kasvokuvia käsitellään edellä mainitussa tarkoituksessa, kuuluu käsittely tietosuojadi-
rektiivin soveltamisalaan.

Teknisillä apuvälineillä talteen otetut kuva- ja äänitallenteet ehdotetaan 30 §:n mukaan poistettavaksi kuuden kuukauden kuluttua merkinnän tekemisestä tietojärjestelmään. Rekisterikilpien kuvaus- ja tunnistamistiedot poistettaisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti tiedon tallentumista seuraavan kalenterivuoden päättyessä. Jos kuitenkin edellä mainittuja teknisessä valvonnassa alun perin saatujen henkilötietojen käsittelyperusteeksi muodostuu esimerkiksi ehdotetussa 5 §:ssä tarkoitettu tutkintatehtävä, määräytyisivät poistoajat sen mukaan mitä tutkintatehtävissä käsiteltävien henkilötietojen poistoajoista ehdotetaan säädettäväksi. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jos teknisen valvonnan tallenteeseen on tallentunut tullirikoksen tutkinnan kannalta merkittävä rikokseen osallisuuteen liittyvä tieto, ei tällaista tietoa tarvitse poistaa aikaisemmin kuin kyseiseen rikosasiaan liittyvät muut henkilötiedon poistetaan.

Tietojen käsittely muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen

Esityksessä ehdotetaan täsmennyksiä ja laajennuksia säännöksiin, jotka koskevat henkilötietojen käsittelyä muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen (13 §). Tulli voisi nykyisestä poiketen käsitellä tietoja esimerkiksi rikosten paljastamiseksi, etsintäkuulutetun tavoittamiseksi, Tullin rikos-
torjunnan suuntaamiseksi ja syyttömyyttä tukevana selvityksenä sekä analyysitoiminnassa. Tulli voisi lisäksi käsitellä henkilötietoja myös muiden kuin vankeusuhkaisten rikosten estämiseksi.

Tulli voisi käsitellä henkilötietoja myös hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi, kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi,

virka-aputehtävän suorittamiseksi, Tullin perintätehtävissä ja Tullin lupaharkintaa varten.

Tietojensaantioikeudet, tietojen luovuttaminen ja tietojen poistaminen

Tullin henkilötietolain 3 luvussa säädettäisiin voimassa olevan lain tavoin Tullin oikeudesta saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä. Tiedot olisi oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona.

Lakiehdotuksen 14 §:n säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi pääosin voimassa olevan Tullin henkilötietolain 13 §:n mukaisina lukuun ottamatta eräitä tarkennuksia ja säädösviittauksiin esitettyjä korjauksia. Uutena kohtana ehdotetaan säädettäväksi Tullin oikeudesta saada tietoja Maanmittauslaitoksen huoneistotietojärjestelmästä ja kiinteistötietojärjestelmästä. Lisäyksellä huomioitaisiin Tullin tarve saada rikosten ennalta estämistä, paljastamista ja selvittämistä varten tietoja huoneistotietojärjestelmästä, josta on ehdotettu säädettäväksi huoneistotietojärjestelmästä annettavassa laissa (HE 127/2018 vp).

Ehdotetun 14 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Tullilla olisi oikeus saada voimassa olevan lain tavoin yhteisöiltä ja yhtymiltä matkustajaa ja kulkuneuvon henkilökuntaa sekä kulkuneuvoja ja kuljetettavia tavaroita koskevista rekistereistä tarvittavat tiedot tullirikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi sekä etsintäkuulutettujen tavoittamiseksi. Oikeus saada kohdassa tarkoitettuja matkustajatietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona koskee kaikkia liikenteenharjoittajia liikennemuodosta riippumatta. Momentissa tarkoitettut rekisteritiedot ovat keskeisessä asemassa tehtäessä esimerkiksi tullirikostorjunnassa käytettävää riskianalyysia. Myös tullirikosten esitutkinnassa on usein tärkeää saada tietoja kyseisistä rekistereistä. Kohdan mukaisesti saatuja tietoja säilytettäisiin Tullin hallussa vain tietojen käsittelyn edellyttämän lyhyen ajan, jonka jälkeen tiedot hävitettäisiin. Matkustajatietojen käsittelyn jatkaminen pidempään edellyttäisi 2 luvussa säädettyjen käsittelyedellytysten täyttymistä.

Matkustajatietoja koskevaan kohtaan ehdotetaan selvyyden vuoksi lisättäväksi viittaus ehdotettuun lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annettavaan lakiin (HE 55/2018 vp), jonka nojalla Tullikin saa tietoja lentomatkustajaliikenteestä. Matkustajarekisteridirektiivi ja sen ehdotettu täytäntöönpanolaki eivät vaikuttaisi muuhun lainsäädäntöön perustuvaan Tullin tiedonsaantioikeuteen tai tietojen käsittelyyn eivätkä tietojenvaihtoon ulkomaanliikenteen matkustajista, vaan asettaisivat täsmennetyn tietojen luovuttamisvelvoitteen lentoliikenteen harjoittajille. Tältä osin poliisille ehdotettu sääntely poikkeaa Tullia koskevasta esityksestä.

Tullin henkilötietolain 4 luvussa säädettäisiin teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tapahtuvasta henkilötietojen luovuttamisesta muille viranomaisille ja tietojen luovuttamisesta yleisen tietoverkon välityksellä. Luku sisältäisi myös yleistä tietosuojalainsäädäntöä täydentäviä säännöksiä tietojen luovuttamisesta ulkomaille. Yksittäisten henkilötietojen luovuttamiseen Tullin henkilörekistereistä sovellettaisiin jatkossakin Tullin rikostorjuntalain 4 luvun säännöksiä.

Säilytysaikoja koskevissa 5 luvun säännöksissä on huomioitu tarve säilyttää asian tiedot riittävän ajan sekä rekisteröidyn että Tullin virkamiehen oikeusturvan takaamiseksi. Luvun säännökset eivät rajoittaisi muualla laissa olevien tietojen poistamista koskevien säännösten soveltamista. Säilytysaikoihin ei ehdoteta merkittäviä muutoksia. Ehdotettuja säilytysaikoja olisi noudatettava, ellei jokin muu säännös edellytä tietojen poistamista jo aiemmin. Lakiehdotukseen sisältyy henkilötietojen poistoaikoja koskeva siirtymäsäännös. Henkilötietojen poistaminen olisi toteutettava ehdotetun lain mukaisena neljän vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyn oikeuksista säädetään tietosuojan yleislainsäädännössä. Tullin henkilötietolain 6 luku sisältäisi tarvittavat täydentävät säännökset rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttamisesta ja rekisteröidyn oikeuksien rajoituksista.

Rikosasioiden tietosuojalaissa säädetään rekisteröidyn tarkastusoikeuden rajoittamisesta yksittäistapauksissa. Tullin henkilötietolaissa säädettäisiin tämän lisäksi Tullin henkilötietojen käsittelyä koskevista yleisistä poikkeuksista rikosasioiden tietosuojalain mukaiseen rekisteröidyn tarkastusoikeuteen. Rajoitukset liittyisivät rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen sekä rekisterikilpien kuvaus- ja tunnistamistietoihin. Rajoitukset vastaisivat pääosin voimassa olevaa lakia, mutta ne muotoiltaisiin osittain uudelleen 2 lukuun esitettyjen muutosten huomioimiseksi ja säännösten yhdenmukaistamiseksi julkisuuslain ja Tullin rikostorjuntalain salassapitosäätelyn kanssa.

Rekisteröity voisi aina käyttää oikeuksiaan tietosuojavaltuutetun välityksellä. Tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa henkilötietojen käsittelyssä rekisteröidyn tarkastusoikeuden rajoittamiseen sovellettaisiin tietosuojalain sääntelyä. Tullin henkilötietolaissa rajoitettaisiin kuitenkin rekisteröidylle tietosuoja-asetuksen 18 artiklan nojalla kuuluvaa oikeutta rajoittaa henkilötietojensa käsittelyä. Rajoitus perustuisi tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa jäsenvaltioille mahdollistettuun liikkumavaraan. Henkilötietojen käsittelyn rajoittaminen 18 artiklan nojalla esitetyn vaatimuksen perusteella voisi vaarantaa Tullin tehtävissä tarpeellisten henkilötietojen saatavuuden ja aiheuttaa merkittävän riskin Tullin lakisääteisten tehtävien suorittamiselle.

Riippuvuus muista esityksistä

Muiden viranomaisten henkilötietolait

Esityksen 1. lakiehdotus on keskeisiltä osiltaan lain rakenteen ja sisällön osalta yhteydessä poliisin henkilötietolain kokonaisuudistukseen (HE 242/2018 vp). Eduskuntakäsittelyssä poliisin henkilötietolakiin tehtävät muutokset olisi siten otettava huomioon myös Tullin henkilötietolaissa siltä osin kuin kyse on samanlaisten henkilötietojen käsittelystä. Lakien yhdenmukaisuus on erittäin tärkeää käytännön soveltamisen ja viranomaisyhteistyön kannalta.

Esityksen 1. lakiehdotuksen viranomaisten välistä tiedonvaihtoa koskevat säännökset on sovitettu yhteen poliisin henkilötietolain ja henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain uudistuksen (HE 241/2018 vp) kanssa. Tältä osin eduskuntakäsittelyn aikana olisi tarvittaessa sovitettava yhteen lakien pykäläviittaukset ja säännösten terminologia.

Lentoliikenteen matkustajarekisteritietoja (PNR) koskeva laki

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunnassa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 55/2018 vp). Kyseisen esityksen 1. lakiehdotuksen 2 § sisältää viittauksen voimassa olevaan Tullin henkilötietolakiin (639/2015). Viittaus olisi korjattava koskemaan ehdotettua uutta Tullin henkilötietolakia.

Lisäksi esityksen 1. lakiehdotuksen 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa olisi muutettava viittaus Tullin henkilötietolakiin seuraavasti: ” Tullilla on vastaava oikeus henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 14 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella.”

Lisäksi esityksen 1. lakiehdotuksen 7 §:n 3 momentin 5 kohdassa viitataan voimassa olevan Tullin henkilötietolain mukaisiin henkilörekistereihin. Nämä viittaukset olisi esitysten yhteensovittamiseksi korvattava viittauksilla uuden Tullin henkilötietolain soveltuviin 2 luvun käsittelytarkoituksia koskeviin säännöksiin.

Vielä esityksen perusteluissa kohdassa 2. Nykytila olisi Tullia koskevassa osuudessa muutettava viittaus Tullin henkilötietolakiin seuraavasti: ”Tullin oikeudesta saada matkustajatietoja rikosten estämiseksi tai selvittämiseksi säädetään rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 2 luvun 14 §:ssä sekä henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (/) 14 §:n 1 momentin 1 kohdassa.” sekä samassa osuudessa jäljempänä oleva kappale olisi muutettava vastaamaan uutta Tullin henkilötietolakia ja sen 14 §:ä (/) seuraavasti: ” Tullilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja rekistereistä siten kuin asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti: 1) yhteisöiltä ja yhtymiltä matkustajaa ja kulkuneuvon henkilökuntaa sekä kulkuneuvoja ja kuljetettavia tavaroita koskevista rekistereistä tarvittavat tiedot tullirikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saatamiseksi sekä etsintäkuulutettujen tavoittamiseksi, sen estämättä, mitä lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetussa laissa (/) säädetään.”